

Зимові Свята і Святкові Поздоровлення

Любов Волинець

Прихід Св. Миколая

На зимовий час, особливо грудень і першу половину січня припадає ряд свят, на які ми чекаємо з нетерпінням. Ці свята ми відзначаємо урочисто і радісно, відповідно до вимог прадавніх українських традицій. Ці свята викликають у нас почуття радості, бажання творити добро, бути доброзичливими, поблажливими і зичити всім благополуччя.

Важливою особливістю цих свят є наше бажання не тільки ділити, але й наділати почуття радості та щастя другим, особливо членам родини, а також збудити у нас гарні спомини минулих святкувань, пригадати наші традиції, і що найважливіше, виявити подяку Богові за все благо, яке ми одержали впродовж року. Якщо ми не зможемо передати ці почуття особисто, то зможемо це зробити, посылаючи відповідні листівки, які висловлюють ці почуття ілюстративно.

Видатні українські мистці зробили значний вклад у творення святкових листівок, і особливо мистці діаспори. Їхні твори не тільки чітко та символічно ілюстрували особливі свята - це були твори значної мистецької якості, які збагатили нашу культурну спадщину.

Одна із таких мисткинь, яка створила безліч святкових листівок, і про яку будемо сьогодні говорити - Ярослава Сурмач-Міллс (1925-2008). Це мисткиня, ілюстратор, іконописець, вітражист, педагог, яка здобула мистецьку освіту в престижному Купер Юніон Коледжі в Нью Йорку. Вона була однією із перших, котра представила і спопуляризувала мистецтво української писанки в Америці. Її досягнення в усіх мистецьких жанрах були надзвичайні, але між українцями

вона найбільш відома і шанована за свої картини на шклі, які зображають український народний побут, народні традиції і були згодом видані у формі листівок. Будучи донькою українських емігрантів та власників найстаршої української крамниці "СУРМА" в Нью Йорку на 7-й вулиці, Ярослава була оточена та завжди свідомо своєї української спадщини. Вона завжди слухала розповіді мами про сільське життя в Україні. Допомагаючи батькові в крамниці, чула від покупців різні оповідки та спогади, ностальгійні згадки минулого, молодості у рідному краї, давнього побуту, традицій.

Мандруючи Україною в 1950-их роках, Ярослава захопилася народним малярством на шклі. Ці роботи, в більшості, були на релігійні теми, або були зразками, які вона побачила в музеях. Повернувшись до Нью-Йорку, вона почала досліджувати цей стиль мистецтва і відтворила його, пристосовуючи до нього власний вишуканий наївний стиль. Так вона створила сотні картин на шклі, на яких зображала народний побут, традиції, ритуали, про які чула дитиною від мами та покупців у крамниці батька.

Перше важливе зимове свято, на яке особливо чекають діти, це свято Св. Миколая. На картині Ярослави "Прихід св. Миколая" бачимо, як св. Миколай входить у хату з ангелом, з торбою дарунків та з чортиком, який в руках тримає в'язку різок і торбу вугликів. Діти в традиційному одязі та в традиційно прибраній хаті стоять скупчені та занепокоєно чекають. Хоч, на перший погляд, обличчя дітей ніби й однакові, проте, приглянувшись ближче, бачимо, як вміло мисткиня передала відмінні емоції на лиці кожної дитини.

Свят Вечір

Найстарша дівчинка з виглядом всезнайка свідомо, що це не справжній св. Миколай, а її вуйко, перебраний на Миколая, проте, підтримуючи своїх молодших братів і сестер, не зраджує таємниці. На деяких обличчях дітей бачимо подив, а то й страх. Одна дитина наставляє руку для дарунку - яблука. А ось малий хлопчик, з різкою в руках, готовий втікати, боячись, що дістане ще більше різок від чортика, бо був нечемним увесь рік. У торбі з дарунками не бачимо вишуканих іграшок, вона наповнена свіжими фруктами. У минулому дістати свіжі фрукти в дарунок у час лютої зими вважалося неабиякою насолодою.

У картині "Везуть ялинку додому" бачимо батька з двома синами, які ідуть з ялинкою на санях, а на них в хаті чекає решта родини. Коні прикрашені гілками ялинки та дзвіночками на дишлях.

Картина "Свят Вечір" зображає детально, із усіма нюансами, елементи різдвяних традицій та вірувань. У святково прибраній сільській хаті стіл накритий для всіх членів родини і також є один додатковий прибор для померлих. На столі вже пишеться миска куті (Божа їда) і глечик узвару (Боже питво) - дві найважливіші страви Святого Вечора. Сіно розсипане під скатертиною і під столом. Батько із старшим сином уносять в хату Дідуха - символ предків, який поставлять біля ікон. Мати в руках тримає три колачі із запаленою свічкою посередині (символом життя, сонця і св.Трійці), щоб покласти на стіл. Бабуся виймає з печі інші страви - борщ, вареники, голубці тощо. Крізь відкриті двері хати на подвір'ї бачимо стайню, з якої виглядає голова коня з задоволеним виглядом. Напевно, господар

нагодував його кращою поживою сьогодні, бо, згідно вірувань, у цю святочну ніч тварини розмовляють з Богом і предками, нарікаючи чи хвалячи свого господаря. Одна листівка, а скільки в ній інформації!

На картині "Свят Вечір в Карпатах" мисткиня, зображуючи селян, що ідуть до церкви на Службу Божу, включає ще й сцени сільського життя. Найстарші парафіянки перші входять в церкву. Дві жінки стоять осторонь завзято розмовляючи між собою. Між людьми, які ідуть стрімкою стежкою до церкви, один чоловік зацікавлено дивиться на балакучих жінок. Молоденька дівчина, може відданиця, соромливо стоїть біля парубка, який пильно дивиться на неї. Небо густо вкрите зорями, світло яких відбиваючись від сріблито-блискучого снігу, освітлює землю, немов це день, а не ніч.

Картина "Роздество з квітами" зображає Боже Дитя в яслах і Матір Божу, одягнену в український народний одяг. Їх оточує гірлянда яскраво-кольорових, екзотичного, неземного вигляду квітів, яка похилилась над ними, немов охороняючи їх і освітлюючи це чудесне дійство. Цей тип рослинної орнаментики притаманний народному мистецтву, який народ уживав, прикрашаючи сільське житло і народні ікони на шклі. Мисткиня вміло застосувала цю традиційну орнаментуку згідно зі своїм розумінням Рождества Христового.

П'ять святкових листівок. Кожна із них щось нам оповідає, пригадує наші традиції, оживляє веселі спомини, освічує минуле та навіває почуття злагоди, спокою та радості.

Везуть ялинку додому

Свят Вечір в Карпатах

Роздество з квітами